

Beszámoló a 2012-es évről és a 2013-as helyzetről

2012 lett volna az az év, amikor öt év előkészítő munka után első ízben osztja fel a MISZJE a nyilvános haszonkölcsönzésért járó jogdíjat. A költségvetés erre a célra 100 millió forintot különített el. A felosztás azonban nem történhetett meg 2012-ben, mivel a jogdíjkeret a MISZJE számlájára az Emberi Erőforrások Minisztériumától 2012. december 21-én érkezett meg.

A 2012-es év második félévét emiatt igen nehéz körülmények között töltöttük. A 2011-ből (az akkor szintén az év végén megérkezett működési támogatásból) 2012-re átvitt működési keret-maradvány május végével elfogyott, az egyesület fizetésképtelenné vált, a titkárságvezetőnk elment. Az egyesület ellen végrehajtási eljárást indított a NAV a (pénzhiány miatt ki nem fizetett) munkabérek utáni be nem fizetett járulékok elmaradása miatt. Végrehajtási eljárást kezdeményezett egy ügyvédi iroda is, akikkel a külföldi jogkezelőkkel kötendő nemzetközi formaszereződést készítettük el korábban. Ezeket az eljárásokat januárban megszüntették. 2012-ben folyamatosan érkeztek be a könyvtárártól az adatok, ezeket rendeztük.

A 2011-es adatok feldolgozásával tehát 2013. január elején kezdhettünk el foglalkozni, amikor is újra lettek munkatársai a MISZJE-nek, újra felépítettük a szervezetet, s elkezdtük a munkát. Március végén kaptuk meg az informatikustól a végleges összesített kölcsönzési adatokat. A könyvelők készítettek egy adatbekérő lapot, a jogtanácsos pedig egy szerződést, amelyet a jogosultaknak kiküldhetünk. Mintegy háromezren kapnak majd 5000-100.000 Ft közötti összegű jogdíjat. A szerződések kiküldését néhány hete kezdtük meg, néhányan már vissza is küldték. A jogosultak felkutatása munkaigényes, ezért a munkaszervezetben most dolgozik egy irodavezető és egy asszisztens. Az asszisztens munkakörébe tartozik a jogosultak elérhetőségének kiderítése. Nagy szükségünk lenne egy gazdaságis munkatársra, a minisztérium is felhívta erre a figyelmünket, de egyelőre ennek a fedezetét még nem biztosították.

A mostani fő problémánk az ez évi (2013) keretösszeg és a kezelési költségek kérdése. Ebben az ügyben sajnos joghézag van: a MISZJE sajátos jogkezelő egyesület, amilyenből nincsen több. A többi jogkezelővel ellentétben nekünk csak egyetlen befizetőnk van, az állam. Egyszerre kellene tehát megfelelni a minisztérium működését szabályozó államháztartási törvénynek és a szerzői jogi törvénynek, és a minket a szerzői jogi törvény szabályai alapján felügyelő szervnek, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának.

A probléma lényege az, hogy a minisztériumban 2013-ban életbe lépett szabályozás értelmében a működési célú támogatásokat havi bontásban kell kérni, és havonta utalják ki, majd havonta el is kell költeni őket. Mi pedig nem tudjuk elkölteni a pénzt addig, amíg meg nem találjuk a jogosultakat – erre minket jogszabály kötelez. Egy év alatt kell megtalálnunk őket, és 3000 emberről lévén szó, szükség is lesz erre az időre. A minisztérium azt az álláspontot képviseli, hogy addig nem kaphatunk pénzt 2013-ra, amíg 2012-vel el nem számoltunk, de a mondottak miatt nem számolhatunk el. Valamint az ő álláspontjuk szerint, mivel állami, költségvetési keretből származó összegről van szó, ők ellenőrzik azt, hogy a jogdíjkeretből milyen arányban fordíthatunk kezelési költségre, míg a szerzői jogi törvény értelmében ezt a keretet a jogkezelő egyesület legfőbb szerve, a taggyűlés határozza meg, a felosztási szabályzatban. A jogkezelők nemzetközi gyakorlatában ez az összeg a beszedett jogdíjak 20-30 %-a. A minisztérium ezt nagyságrendileg soknak találja.

Így elő fog állni kb. június közepére az a helyzet, hogy elfogy az a pénz, ami a 2012. decemberben beérkezett 2012. évi működési támogatásból a 2012-es kinnlevőségek rendezése után a 2013-as év első felére átvitelként maradt. Ezzel párhuzamosan ott lesz a számlánkon a jogdíjkeret, de nem lesz, aki kezelje, mert nem lesz kezelési költség.

Emiatt a helyzet miatt kértem időpontot dr. Bendzsel Miklóstól, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala elnökétől, aki osztja a mi álláspontunkat. Levélben fordult Halász János államtitkárhoz, kérve azt, hogy a szerzői jogi törvény értelmében a felügyeleti jogot a minisztérium hagyja meg a hivatalnak, és ne válassza szét működési támogatásra és jogdíjra a jogdíjkeretet, hiszen ez a taggyűlés hatásköre, a felosztási szabályzat tartalmaz erre nézve kitételeket. A minisztérium a javaslatra első körben elutasítóan reagált, a hivatal újabb levelet írt nekik. Most itt tartunk. Remélem, hogy a taggyűlésen be tudunk majd számolni az időközben bekövetkezett fejleményekről.

Budapest, 2013. május 8.

Üdvözlettel:

Dr. Menyhért Anna
a MISZJE igazgatója

Könyvtári beszámoló a 2012-es évről

A 2012-es adatgyűjtés az adatszolgáltatásra kiválasztott könyvtáraktól az előző év tanulságait felhasználva zajlott. A nagyobb könyvtárakban már kialakult a megfelelően szegmentált és a kívánt struktúrába rendezett legyűjtési séma, a kisebbekben azonban – többnyire megfelelő szakember és kellően kiépített adatbázis híján – továbbra is gondot okoz az adatbekérés. Felvettük a kapcsolatot a kisebb gyűjteményekben gyakran használt integrált könyvtári rendszerek (Szirén, Szikla, TextLib) fejlesztőivel, akik többnyire készségesnek mutatkoztak, így a könyvtárak által használt programok legtöbb esetben már nem akadályai a legyűjtésnek.

A tapasztalatok azonban azt mutatják, hogy nem minden intézmény boldogul saját szoftverével, noha maga a rendszer képes, vagy a fejlesztők segítségével révén képessé vált a MISZJE által kért adatszolgáltatásra: ahol az állomány nincs megfelelő részletességgel géppel feldolgozva, ott nem várható pontos adatleszűrés. A helyzet orvoslására azokat a rekordokat, amelyek a kis könyvtárak katalógusaiból ISBN azonosító, vagy szerző-cím-kiadó-kiadási év alapján egyértelműen azonosíthatók, adatbázis-műveletek sorozatával be lehet hasonlítani nagy könyvtárak teljesebb rekordjaival, s azok alapján kiegészíteni a hiányzó adatmezőket. Hogy minél több helyről kapjunk a lehető legjobban strukturált és legpontosabb adatokat, igyekszünk – a rendeletnek megfelelő paraméterek mellett – folyamatosan változtatni az adatszolgáltató könyvtárak körét, az egyenletes földrajzi eloszlás, település jelleg és könyvtártípus mellett figyelembe véve a technikai adottságokat, az állomány elektronikus feldolgozottságát, s a kölcsönzési adminisztráció gépesítettségét is.

A könyvtáraktól nyert adatok a szerzőkre és egyéb közreműködőkre nézve kevés konkrétumot tartalmaznak (születési-halálozási évszám), hisz eredendően nem szerzői nyilvántartási céllal gyűjtik őket, így a jogtulajdonosok beazonosítása komoly további erőforrásokat igényel. Mind a szerzői, mind a dokumentum-adatbázis folyamatosan bővül a MISZJE honlapján regisztrálókkal, illetve a könyvtáraktól beérkező és a jogtulajdonosok által a webes felületre feltöltött dokumentumadatokkal, így a listázás az időben előre haladva egyre pontosabbá válik, s az adatvesztés mértéke is egyre inkább visszaszorul.

A 2012-es évben gördülékenyebben és fegyelmezettebben érkeztek be az adatok a könyvtáraktól, így is vannak azonban még hiányosságok, melyeket folyamatos megkeresésekkel igyekszünk pótolni. Az egyetemi (2), fővárosi (1), megyei (2) és városi (3) könyvtáraktól az adatok többségében már beérkeztek, a rendelet által előírt két felkért községi könyvtár közül azonban csak egy tudott adatot szolgáltatni. Helyettük 2013-ra próbálunk másik, erősebb infrastruktúrával és megfelelő szakemberrel dolgozó intézményt találni.

Budapest, 2013. május 8.

Kapus Erika